

sjónarmið

Demokratisering av loftmiðlunum – hví ikki?

Er ynski at fáa eitt meira »totalitert« samfelag, ja, so er loysnin at nokta nærvarpum. Fjølmiðlar hava vald, og færri hendur hetta vald er litið upp í, jú størri verður hetta vald og lættari verður tað at misnýta. Við at demokratisera loftmiðlarnar, kunnu fleiri koma fram við sínum áskoðanum, og tískil verður fjølkaræðið styrkt. Tí erður heitt á hvønn einstakan tinglim á Føroya Løgtingi um at taka hetta mál í álvara og atkvøða fyri demokratiseringini. Hetta er annars eitt mál, ið ikki kostar tí almenna eitt klovið oyra, skrivur Heine Lützen í »Sjónarmið«

Uppskot er lagt fyri Føroya Løgting um at avtaka einkarrætt loftmiðlanna, og óivað fer ein avgerð frá Føroya Løgtingi at falla nakað skjótt. Málið er gamalt, og higartil hevur eftir verið spurt, hví vit skulu demokratisera loftmiðlarnar, men eg vil við hesum spyrja: hví ikki!

Bara ikki føroyingar

Einkarrættar fjølmiðlarnir skulu hava rós fyri gott arbeiði, og nógv av tí, ið ÚF/SvF sendir, er ikki so gald. Men hví skulu aðrir ikki fáa sama høvi at gera eitt gott arbeiði? Føroyar eru óivað einasta land her í nánd, har bert ein stóð hevur loyvi at senda ávikavist útvarp og sjónvarp. Hvussu kann tað bera til, at teir einastu (umframt einkarrættin), sum ikki hava loyvi at senda í Føroyum, eru føroyingar sjálvir? Vit kunnu siggja BBC, TV3, MTV, Eurosport umframt allar hinar rásirnar hjá teimum, ið hava stálkamp. Fólk kunnu lurta eftir norðmanninum, Danmarks Radio o.ø. og mitt inntrykk er, at nógv nýta hendan møguleika, bæði sum avveksling frá ÚF/SvF, ið kann gerast einstáttað í longdini, men eisini fyri at stytta sær um stundir alla ta tíð, tá ið hesir ikki senda. Hendan tíð verður sum

nú er nýtt til útlendsku miðlarnar. Einkarrætturin er v.ø.o. ein hotta ímóti okkara føroysku mentan. Hví ikki loyva føroyingum at útfylla hesa manglandi senditíð hjá almennu loftmiðlunum.

Ov smár

Eitt argument fyri ikki at avtaka einkarrættin hjá loftmiðlunum er at okkara núverandi miðlar eru so smár, at teir eru at meta sum eitt nærvarp í mun til almennu loftmiðlarnar í okkara grannalondum, og tí skuldi ikki verið tørvur á »fleiri nærvarpum« í Føroyum. Hetta haldi eg ikki er nakað gott argument, tí almennu føroysku fjølmiðlarnir eru í prinsippinum undirlagdir ábyrgðini av at hava so breitt úrval av sendingum sum gjørligt. Úrslitið av hesum er, at orsakað av lítu orkunum í hesum miðlunum, verða fá øki viðgjørd til fulnar. Við eisini at loyvt áhugavarpum at senda, hevði bót verið um hendan trupulleika.

Áhugavarp

Nærvarp verða ofta nevnd »áhugavarp« og í hesum liggur, at tað ávísar varpið leggur høvuðsent á ávíst áhugamál, og fær meiri høvi at víðgera hesi áhugamál betur. Ítróttar fólk áttu at fingið høvi at gjørt eina rás, ið leggur høvuðsent á ítrótt;

trúgvandi eina, ið leggur høvuðsent á kristiligt innihald; ein ávís oyggj í Føroyum kundi fingið sitt nærvarp, ið leggur dent á lokalsamfelagið, og ikki sum nú, at næstan alt er úr Havn o.v.s., og so kunnu fólk sjálf avgera, hvat tey vilja fáa inn í sínar stovur av føroyskum tilfari. Her verður ikki talan um at skerja ella avtaka ÚF/SvF, men bert at økja um úrvalið av føroyskum tilfari, fyri at gera lívið í Føroyum eitt sindur meira áhugavert.

Styrkja demokratið

Grundgevingin í tilmálinum frá arbeiðsbókinum, ið viðgjørdi málið í síni tíð, var, at varð loyst upp fyri einkarrættinum, fór hetta at styrkja um talufrælsið, og harvið styrkja um demokratið. Føroyar hava altíð verið kendar fyri at vera eitt sera »uniformt« land, soleiðis at skilja, at fólk eru sera lík, í mun til onnur lond, hetta av tí at landið er lítið, og ein orsök er at fólk bara hava høvi at hoyra tað sama útvarpið kring alt landið. Stórvandi er fyri at tær meiningar, ið koma fram í Útvarpinum, verða tær, sum í stóran mun sláa ígjøgnum kring landið og hetta kann metast sum skerjing av demokratinum.

Ósakligt kjak

Eitt gott dømi um hvussu

núverandi einkarrættarskipan skerjir talufrælsið og demokratið er akkurát víðgerin av málinum um at avtaka henda einkarrættin. Í staðin fyri at fáa eitt sakligt kjak um málið hesaferð, hevur einans verið gjørd sending, har einkarrættarstjórnir fáa høvi at verja borg og føra fram, at vit hava ikki tørv á nærvarpum. Ja, sjálvt mentanarnevndin, ið skuldi geva tilmáli til tingið, forhoyrd seg bert hjá hesum monnum. Í hvørjum føri fekk nakar annar høvi at bera fram nakra aðra áskoðan.

Fjølmiðlavald

Er ynski at fáa eitt meira »totalitert« samfelag, ja, so er loysnin at nokta nærvarpum. Fjølmiðlar hava vald, og færri hendur hetta vald er litið upp í, jú størri verður hetta vald og lættari verður tað at misnýta. Við at demokratisera loftmiðlarnar, kunnu fleiri koma fram við sínum áskoðanum, og tískil verður fjølkaræðið styrkt. Tí erður heitt á hvønn einstakan tinglim á Føroya Løgtingi um at taka hetta mál í álvara og atkvøða fyri demokratiseringini. Hetta er annars eitt mál, ið ikki kostar tí almenna eitt klovið oyra.

Heine Lützen

viðmerking

Hví skrivar Hilmar Gaardbo sum hann ger?

Tíverri finnst tað politiskir kannustoyparar, sum av egnum fríum vilja niðurgera onnur fyri sjálvi at fáa politiskun fyrirum av tí, hetta er ikki nakað nýtt fyrbrigdi, men verður vanligu brúkt tá trupult annars er at markera seg sjálvan á sakligan hátt.

Tá eg so læs politisku viðmerkingarnar hjá Hilmar Gaardbo í Dímmlætting týsdagin, har hann m.a. skrivur um undirritaða: »... sum gjørdi ein stóran brøla, sum hevur kostað Nes Kommunu uml. 1,5 mill. kr., so spurningurin átti kanska at verið settur Lassa Klein sjálvum«, »... greiða fløkjuna fyri Lassa«, »... sum Lasse Klein hevði klossað burt«, hugsaði eg við mær sjálvum, at nú var hann lopin fram av í herferðini móti einum, sum hann kallar fyri fyrr. sjálfstýrismann.

Nú er Hilmar Gaardbo ikki hvør sum helst, hann var eisini valevni Sjálfstýrisflokksins við seinasta lögtingsval, og hevur væl eisini brúk fyri at markera seg til eitt komandi bygdaráðsval, og tað skal hann sjálvandi hava loyvi til.

Ment tað er líkt til at Hilmar Gaardbo ikki hevur kunnað seg nógv væl um hvat málið í veruleikanum snýr seg um, og tað er spell, serstakliga tá ákærunar eru so ógvusligar móti undirritaða, og sum verður niðurgjörður á ein ómansligan hátt, og serliga nú hann hevur tikið sæti sum varamaður fyri mín góða vin Otto Petersen sála, og sum kendi innihaldið í øllum málinum.

Undirritaði kann til eina og hvørja tíð skjalpróva upphæddina í sambandi við IRF-vegin hjá Nes Kommunu, og um tað sum fór fram í landsstýrinum í 1987 í sambandi við figgjarlóguppskotið fyri 1988, og tær jättanir, sum liggja aftan fyri ynskið hjá Nes Kommunu um at fáa upphæddina

útgoldna, og tað havi eg eisini gjørt yvir fyri Nes Kommunu, landsstýrinum og figgjarnevndini, og er frágæingdin í stuttum hendan:

Í fylgiskjølunum til figgjarlóguppskotið fyri 1988, samtykti landsstýrið at heita á Føroya Løgting um at samtykkja:

»Viðmerging landsstýrisins:

Uppskot landsstýrisins

1988:

IRF-vegir á Nesi og Hvalvík 1,6 mió. kr. IRF-vegir í Leirvík og í tann mun eykaftur, verða á Nesi og í Hvalvík 9,4 mió. kr. yvir 1988 og

1989 4,7 mió. kr. Í alt 1988 6,3 mió. kr.

Tá ið landsstýrið leggur uppskotið á ting til figgjarløgtingslóg fyri 1988, standa aftur tær kr. 6.300.000,00, og í endaligu samtyktu figgjarlógini fyri 1988 standa framvegis tær kr. 6.300.000,00.

Tað kann ikki vera nakar ivi um, at omanfyri standandi upphæddir eru oyramerktar: fyrst samtykt av landsstýrinum, síðani av figgjarnevndini og til seinast AV FØROYA LÖGTINGI.

Undirritaði heldur ikki at undan seg sigast greiðari, og undan seg yvir at hetta mál enn ikki er avgreitt, og fyri at gera stóðuna enn greiðari fyri Hilmar Gaardbo sendi eg honum avrit av samtyktunum í postinum, eins og eg havi sent øðrum portum í málinum avrit av teimum – fyri langari tíð síðani – eisini Nes Kommuna hevur fingið hana.

Lasse Klein

lesarabrøv

Slapp ikki í dansk bløð

Eg sendi hjálagda lesarabrøv til fleiri dansk dagbløð, Ekstra Bladet iroknað. Men eingin vildi prenta tað, tí eg m.a. kallaði danska statsministeran »luskepetar«.

»Ingen færing med respekt for sig selv ville finde på at give Danmark skylden for det færøske økonomiske vanvid i 80'erne. Det var vores egen dumhed, og det bløder vi for nu.

I Jyllands-Posten den 17/2-95 fnyser den tidligere justitsminister Pia Gjellerup over at vi »almindelige færingere ikke jubler over, at »Danmark har lånt Færøerne adskillige millioner kroner i de seneste år« til genopbygning af det færøske samfund. Jovist er vi taknemlige for den hjælp, vi har modtaget fra Danmark, men vi bryder os ikke om statsminist-

erens luskepeterrølle i et økonomisk og politisk spil, der ligner bondefangeri til forveksling. Det er det, jeg personligt protesterer imod og væmmes over.

Pia Gjellerup beklager sig derefter over »uantagelige mistænkeliggørelse« fra vores side. Jeg forstår godt, at hon synes, at vores kritiske udfald mod regering og folketing er

»uantagelige«, fordi de danske MF'ere er ellers kun i daglig kontakt med de færøske folketingsrepræsentanter – de trofaste partisoldater – som konsekvent tilsidesætter Færøernes egne behov, når danske interesser står på spil.

Til sidst siger Pia Gjellerup, at Færøebankskandalen drejer sig om, at vir færingere ønsker at »svine folk til«. Altså, den al-

mindelige dansker. Tværtimod. Intet ligger os fjernere. Men vi færingere føler os behandlet som svin af et flertal i folketinget. Vi har kun bedt om, at skandalen bliver belyst bedst muligt – gennem en dommerundersøgelse.

Jeg synes, at det er yders kritiskabelt og sjofelt, når socialdemokratiet m.fl. bevidst misbruger et brev fra Højesteretspræsident Niels Pontoppidan som begrundelse for en blokering af den dommerundersøgelse. Herefter kan enhver højesteretsdommers udsagn –

uden vedkommendes klare samtykke – misbruges af regering og folketing til egen fordel. Tænk hvis Pontoppidan i stede for havde sagt, at han var træt af den seneste tids snak om selskabstømmering...»

Eg havi nú sjálvur fingið prógv fyri, at danir helst ikki vilja prenta føroyinga lesarabrøv, um tey eru ov hvøss. Tey mieldu sleppa tó gjøgnum nála-areyð.

Bláður heilsanir

Ingemar Djurhuus